

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Казачінер О.С.

доктор педагогічних наук, доцент,

Бойчук Ю.Д.

доктор педагогічних наук, професор,

член-кореспондент НАПН України, ректор,

Харківський національний педагогічний університет

імені Г.С. Сковороди

КАТЕГОРІЇ ТРУДНОЩІВ ТА РІВНІ ПІДТРИМКИ У НАВЧАННІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Важливий чинник успішності інклюзивного навчання – розуміння педагогами глибинних потреб дітей з особливими освітніми потребами. Тоді вони зможуть забезпечити їм такі умови навчання, за яких дитина почуватиметься комфортно, а її навчання буде більш ефективним.

Якщо педагог створює середовище, де кожна дитина відчуває свою належність до колективу і відчувається комфортно, то діти: відчувають себе компетентними і захищеними; відчувають, що педагог і однолітки цінують їх; можуть ставити запитання і просити про допомогу; навчаються співпрацювати з іншими; отримують задоволення і більш позитивно приймають своє перебування у закладі освіти; відчувають себе впевненими, коли вони перебувають у колективі; не відчувають занепокоєння або напруження і зосереджені на процесі навчання; учаться працювати у команді [5, с. 22].

У наукових колах особливої актуальності набувають проблеми інтегрованого супроводу учнів з особливими потребами в інклюзивних навчальних закладах, що висвітлювалися у працях як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників (А. Гартнер, Е. Данілавічюте, Дж. Дешелер, В. Засенко, А. Колупаєва, Л. Коваль, С. Литовченко, Т. Лорман, Дж. Лупарт, Л. Прохоренко, О. Таранченко, Л. Флоріан та ін.) [1, с. 49].

Мета тез полягає у висвітленні нових підходів до визначення категорій труднощів та рівнів підтримки дітей з особливими освітніми

потребами, які будуть застосовуватися у практичній діяльності фахівцями спеціальної та інклюзивної освіти, вчителями ЗЗСО, вихователями ЗДО, асистентами вчителя / вихователя з 01.01.2022 року.

Сьогодні Уряд затвердив новий Порядок організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти. Відповідна постанова набуває чинності з 1 січня 2022 року. «Для забезпечення рівного доступу до якісної освіти за найкращими світовими стандартами у школах почнуть впроваджуватися рівні підтримки відповідно до індивідуальних потреб та можливостей учнів з ООП. Такий диференційований підхід змінює філософію надання освітніх послуг дітям з ООП на індивідуальну модель підтримки, командне визначення освітньої траєкторії, тісну взаємодію з сервісами інклюзивно-ресурсних центрів, а згодом і фінансування за принципом «за реальною потребою». Це позитивно вплине на підвищення якості інклюзивного навчання осіб з ООП в закладах загальної середньої освіти та допоможе школам покращити процес організації та якість такого навчання», – зазначив Міністр освіти і науки України Сергій Шкарлет [6].

Відповідно до Додатку 4 до Положення (в редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 21.07.2021 № 765) [3], освітні труднощі – це труднощі у навчанні, які впливають на процес здобуття освіти та результати навчання здобувачів освіти відповідного року навчання.

Зокрема, визначено такі категорії освітніх труднощів: інтелектуальні труднощі; функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві); фізичні; навчальні; соціоадаптаційні (особистісні, середовищні труднощі) або соціокультурні (взаємодія з представниками осередків окремих культур, отримання інформації засобами жестової мови тощо) [1].

Інтелектуальні труднощі можуть полягати в обмеженні функціонування різного ступеня прояву передумов інтелекту, власне інтелекту, власне інтелекту, інвентарю інтелекту. Функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві) труднощі можуть полягати в обмеженні життєдіяльності різного ступеня прояву слухової, зорової, опорно-рухової, мовленнєвої функції. Фізичні труднощі можуть полягати в обмеженні функціонування різного ступеня прояву органів та кінцівок дитячого організму. Соціоадаптаційні / соціокультурні труднощі можуть полягати в наявності бар'єрів на шляху до формування навичок: пристосування до умов соціального середовища; інтеграції в соціальні групи тощо.

Підтримка в освітньому процесі – це підтримка, що надається здобувачам освіти постійно або тимчасово та передбачає створення для

них сприятливих для навчання умов у закладі освіти, а також здійснення додаткових заходів, спрямованих на подолання їх освітніх труднощів [3].

Однією з головних змін є введення поняття «рівні підтримки» – обсяг тимчасової або постійної підтримки в навчанні дітей, які цього потребують [4]. Щодо кожної категорії передбачено п'ять рівнів підтримки дитини з ООП в освітньому процесі. Підставою для надання такої підтримки є висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини [1].

Так, 1 рівня підтримки потребують учні, які мають поодинокі, незначні труднощі. Підтримка надається ресурсами закладу освіти за заявою одного з батьків. Передбачено розроблення та виконання ІПР, забезпечується універсальний дизайн ЗО. Спостерігається наявність бар'єрів, що перешкоджають успішному функціонуванню в ЗО. У цьому випадку не створюється інклюзивний клас, підтримка здійснюється без додаткового фінансування.

2 рівня підтримки потребують учні, які мають труднощі легкого ступеня прояву. Цим дітям надається до двох корекційно-розвиткових занять на тиждень, призначається асистент учителя, має бути передбачено адаптацію змісту навчання, а також здійснення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи в ІРЦ. У ситуації необхідності надання дитині 2 рівня підтримки створюється інклюзивний клас (у якому має бути не більше 3 учнів), а також передбачено закупівлю обладнання на 10% загальної суми фінансової підтримки.

3 рівня підтримки потребують учні, які мають труднощі помірного ступеня прояву. Їм надається до чотирьох корекційно-розвиткових занять на тиждень, призначається асистент учителя, а асистент учня призначається відповідно до визначених потреб. Обов'язково має бути передбачено адаптацію змісту навчання. У ситуації необхідності надання дитині 3 рівня підтримки створюється інклюзивний клас (у якому має бути не більше 2 учнів у класі), а також передбачено закупівлю обладнання на 20% загальної фінансової підтримки.

4 рівня підтримки потребують учні, які мають труднощі тяжкого ступеня прояву. Таким дітям надається до шести корекційно-розвиткових занять на тиждень, призначається асистент учителя, асистент учня призначається відповідно до визначених потреб. Повинна здійснюватися модифікація або адаптація змісту навчання. У ситуації необхідності надання дитині 4 рівня підтримки створюється інклюзивний клас (у якому має бути не більше 1 учня у класі), а також

передбачено закупівлю обладнання на 35% загальної суми фінансової підтримки.

5 рівня підтримки потребують учні, які мають труднощі найтяжчого ступеня прояву. Їм надається до восьми корекційно-розвиткових занять на тиждень, навчання здійснюється за модифікованим розкладом, має відбуватися модифікація або адаптація змісту навчання. Дітям, яким має надаватися 5 рівень підтримки, призначається асистент вчителя та асистент учня. У ситуації необхідності надання дитині 5 рівня підтримки створюється інклюзивний клас (у якому має бути не більше 1 учня у класі), а також передбачено закупівлю обладнання на 35% загальної суми фінансової підтримки.

Таким чином, наприкінці тез можна дійти висновку про те, що педагогічна підтримка дитини з ООП – складний, але креативний і цікавий процес. Потрібно приділяти увагу не лише організації фізичного середовища, а й стратегіям формування якісної соціальної взаємодії, в основі якої є повага до кожного учасника освітнього процесу. Саме на це, на наш погляд, і спрямовано розробку Порядку організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти, що набуває чинності з 1 січня 2022 року.

Список використаних джерел:

1. Для дітей з ООП розробили типологію освітніх труднощів і рівні підтримки у навчанні. URL: <http://osvmarker.com.ua/novini-osviti/3718>.
2. Засенко В. Прохоренко Л. Освіта «особливих» дітей: стратегія розвитку. *Рідна школа*. 2019. № 3–4. С. 48–52.
3. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами від 21.07. 2021 р. № 765. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-2021-%D0%BF#Text>.
4. Рівні підтримки дітей: Кабмін вніс зміни в постанову про інклюзивне навчання в садках. URL: <https://nus.org.ua/news/rivni-pidtrymky-ditej-kabmin-vnis-zminy-v-postanovu-pro-inklyuzyvne-navchannya-v-sadkah>.
5. Середовище, що належить дітям: poradnik dla pedagogiv zakladiv doskільної освіти». ЮНІСЕФ, ВФ «Крок за кроком» Київ, 2019. 64 с.
6. Уряд затвердив новий Порядок організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zatverddiv-novij-poryadok-organizaciyi-inklyuzivnogo-navchannya-v-zakladah-zagal-noyi-serednoyi-osviti>.